

O kształcącej roli gier w domu i w przedszkolu

Gry cieszyły się i nadal cieszą zainteresowaniem dorosłych i dzieci. Od kilku lat obserwuje się wzrost popularności gier planszowych, o czym świadczą specjalne imprezy i targi organizowane tylko po to, aby dorośli mogli sobie pograć. Również na półkach w przedszkolach i domach rodzinnych dzieci znajdują się kolorowe pudełka z grami.

Pośród ulubionych gier dzieci znajdziemy klasyczne, takie jak Skaczące czapeczki, Grzybobranie, Chińczyk, Bierki itp. oraz współczesne: Grzybobranie w zielonym gaju, Nowy chińczyk, Nawlekaj, nie czekaj, Pędzące żółwie, a także zestawy zawierające nawet po pięćdziesiąt różnorodnych gier w jednym opakowaniu.

Dlaczego gry cieszą się powodzeniem? Zapewne dlatego, że są odmianą zabawy. W Słowniku pedagogicznym czytamy: „(...) gra to zabawa polegająca na respektowaniu ustalonych ściśle reguł; przyzwyczajają do przestrzegania tych reguł, spełniają ważne funkcje wychowawcze, uczą poszanowania przyjętych norm, umożliwiającą współdziałanie, sprzyjającą uspołecznieniu, wdrażającą do wygrywania i przegrywania. Odróżnia się gry dydaktyczne, które wymagają wysiłku myślowego, gry ruchowe i sportowe, oparte na wysiłku fizycznym, gry terenowe, które wymagają specjalnego przygotowania. Gry planszowe angażują umysł, emocje i są okazją do spędzania w atrakcyjny sposób wolnego czasu z rodzicami i rodzeństwem. Wspólna gra to też okazja do spotkania z drugą osobą, co ma niebagatelne znaczenie w rozwijaniu kontaktów interpersonalnych. Gry uczą dzieci cierpliwości, umiejętności znoszenia porażek, wdrażają także do rozumnego zachowania się w sytuacjach trudnych, pełnych napięć.

Kryteria doboru gier planszowych

Rodzice często pytają nauczycieli: Jaką grę kupić z okazji urodzin, imienin czy innych świąt? Odpowiedź na tak proste pytanie wcale nie jest oczywista. Wybierając grę dla dziecka w wieku przedszkolnym, z jednej strony należy kierować się naszymi poglądami na rzeczywistość, a z drugiej możliwościami rozwojowymi dziecka, dla którego ma być ona przeznaczona. Należy również zwrócić uwagę na czas trwania gry czy rozgrywki. Nie powinna ona trwać zbyt długo, maksymalnie kilkanaście minut. Uzależnione jest to od czasu skupienia uwagi dziecka, a także od fabuły gry. Jeżeli jest ona zgodna z zainteresowaniami dziecka, skupienie uwagi będzie dłuższe, jeżeli nie – będzie krótsze. Wybierając grę, dobrze też zwrócić uwagę na to, aby przy

kolejnych powtórzeniach nie była ona identyczna. Dzieci szybko tracą zainteresowanie tematyką gry i po prostu się nudzą. Istotne są również obowiązujące w niej zasady. Muszą być bardzo proste i tak skonstruowane, żeby można je było szybko i przystępnie przekazać dziecku. Gotowych gier planszowych nie sposób wykorzystywać na zajęciach z całą grupą dzieci w przedszkolu. Bardzo trudno dobrać taką grę, w czasie której dzieci mogą nauczyć się tego, co zaleca program. Jeżeli nawet uda się taką grę edukacyjną znaleźć, to kolejnym problemem jest niewystarczająca liczba jednakowych egzemplarzy. Przecież nauczyciel musi mieć ich tyle, ile zespołów dwu-trzyosobowych można zorganizować. Są to istotne utrudnienia powodujące, że gotowe gry planszowe ciągle są traktowane przez rodziców jako sposób wypełniania dzieciom wolnego czasu, a przez nauczycieli jako jedna z metod prowadzenia zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, indywidualnie lub zespołowo. Mimo podejmowanych wysiłków ze strony nauczycieli i rodziców, gry są słabo wykorzystywane w pracy z dziećmi, a przecież są znakomitym środkiem dydaktycznym. Wiele gotowych gier planszowych nadaje się do doskonalenia umiejętności rachunkowych dzieci, ale pod warunkiem że nie są one zbyt łatwe ani zbyt trudne. Muszą być dopasowane do możliwości wykonawczych dzieci. Gry planszowe są sprawdzonym sposobem wdrażania dzieci do racjonalnego zachowania się w sytuacjach trudnych i pełnych napięć. Dlatego proponuję stworzyć dzieciom kilka sytuacji zadaniowych wywołujących silne emocje. Dzięki nim dzieci będą miały okazję do kształtowania odporności emocjonalnej, czyli hartowania. Do tego doskonale nadają się zarówno gotowe gry planszowe, jak i gry tworzone przez dzieci pod kierunkiem dorosłego, a potem wspólnie z nim rozgrywane. Układanie gier przez dziecko w towarzystwie dorosłego ma tę wyższość, że dążenie do wygranej, mimo że wywołuje spore emocje, nie przekracza poziomu, który ono może znieść.

Konstruowanie gier przez dzieci

Metodyka ta może być stosowana w domu i w przedszkolu. Ucząc dzieci konstruowania gier, trzeba przestrzegać specjalnej metodyki. Nie jest ona trudna ani dla dzieci, ani dla dorosłych. Składa się z trzech etapów, które należy realizować w podanej kolejności: przybliżenie dzieciom idei gry, najlepiej gry-ściganki, konstruowanie gier-opowiadań, układanie gier o wątku matematycznym. Pierwszy etap obejmuje jedno zajęcie, na których dorosły razem z dzieckiem rysuje planszę, ustalając proste reguły. Drugi etap to przybliżanie dzieciom sposobu konstruowania gier-opowiadań. Ten etap składa się z trzech części i można go zrealizować zarówno z jednym dzieckiem w domu, jak i z całą grupą dzieci w przedszkolu: **I część** – dorosły rysuje planszę do gry-opowiadania według własnego pomysłu, a dziecko mu pomaga. Wspólnie nanoszą na planszę przeszkody, a następnie rozgrywają ułożoną wspólnie grę, przestrzegając zasad. **II część** – dziecko układa swoją grę, a dorosły mu pomaga w rysowaniu planszy. Następnie rozgrywają grę, stosując się do reguł ustalonych przez dziecko. W podobny sposób należy zorganizować dziecku kilka gier o różnej tematyce. **III część** – dzieci układają gry w parach lub zespołach i rozgrywają je

według ustalonych zasad. Potrafią to robić już bez udziału dorosłego. Do uczenia dzieci konstruowania gier niepotrzebne są nadzwyczajne pomoce. Zarówno w przedszkolach, jak i w domach rodzinnych dzieci mają do dyspozycji w zasięgu ręki kostki do gry, figurki z jajek niespodzianek lub pionki do gry, klocki drewniane. Gry tworzy się na arkuszach, np. szarego papieru (trasy, po których ścigają się np. pionki, rysuje się kredkami świecowymi lub flamastrami). Trzeci etap to konstruowanie gier o wątku matematycznym. Proces tworzenia tych gier przebiega tak samo jak w przypadku gier-opowiadań. Układając gry, należy zwrócić uwagę, aby sprzyjały one rozwojowi czynności intelektualnych potrzebnych dzieciom w przygotowaniu do nauki matematyki w szkole. Dlatego warto skupić się na gromadzeniu doświadczeń w zakresie porównywania liczebności zbiorów, rozumienia aspektu porządkowego, rachowania i ustalania równoliczności zbiorów, badania, klasyfikacji i innych. Dzieci zaczynają naukę układania gier od etapu pierwszego. Kiedy gry-opowiadania zaczną tracić na atrakcyjności, warto przejść do gier o wątku matematycznym.

Opracowała: mgr Milena Sikora na podstawie artykułu
Ewy Zielińskiej „Blżej Przedszkola”